

Ն Շ Խ Ա Ր Ք Տ Ա Ր Օ Ն Ո Յ

47

ՏԱՊԱՆԱՔԱՐ

Սուրբ Ստեփանոսի տաճարի արեւելեամ կողմ գտնուած խաչքակի մէջ կայ հետեւեալ գերեզմանաւարը .

*«Ջաքարիա արքայիսկոպոս
Բաղժաշխատ դէտ Տարօնոյ
Յանլոյս յանել սենեկին
Շղթայիւք արդեօք պնդեցար
Ում սպասես կամ զինչ դիտես
Գալստեան անմահ փեսային
Եւ վերանորոգութեան
Ապականացու մարմնոյս
Ծնաւ ի Ղէյպեան դիւղ
1786 եւ ձեռնադրեցաւ
Ի վարդապետ 1826 եւ 20
Ամս առաջնորդելով Տարօնոյ
Եւ Գլակայ վանիցն
Կնքեաց զկեանս իւր ի վանս սուրբ Յովհաննու
1867 Ապրիլ 17:
Ունայնութիւն ունայնութեանց
Աշխարհ ամէն ընդունայն»:*

48

ՏԱՊԱՆԱՔԱՐ

Նոյն տեղւոյն մէջ ուրիշ գերեզմանաւարի մը վրայ, ի ձեռն Առաքել վարդապետ Մալատեանի .

«Առաքել Ժ. վարդապետ վանահայր սուրբ Յովհաննու վանուց, Ժնեալ ի Գոմեր գեղջ, ուսանի աստ եւ վարեացս ամս ոչ սակաւ, զպաշտօն վերականգնութեան եւ զլուսաւորութեան, ձեռնադրեցաւ վարդապետ ի 1845 ամի, եղեւ վանահայր եւ վարեալ զպաշտօն վանահայրութեան ամս 35, արար շինութիւնս բազում եւ եղեալ զվանս երջանիկ վիճակի, կնքեաց զկեանս իւր ի բարեօք ծերութեան 1880 ամի ի Յունուարի:

Յիշատակ անմոռաց, բաղժարդիւն երախտեաց, Առաքել վարդապետ, հայր վանից մահաբձան կանգնեաց 1897 ամի Օգոստոս 15»:

49

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Սուրբ Ստեփանոսի պատուհանի վերեւ արեւելեամ դիմ, դուրսի

կողմէն կայ սա արձանագրութիւնը. «Շնորհօք Աստուծոյ նորոգեցաւ սա-
լայտակ սաքերս եւ հիւսիսային կողման չորեքին սենեակք, արդեամբք ժո-
ղովրդեան եւ ջանիւք Սաղտանցի Տ. Առաքել վարդապետի հայր վանիցս
եւ վերակացութեամբ Հեղնցի Մկրտիչ վարդապետի 1889» :

ՄՈՒՇ. Ս. ԱՌԱՔԵԼՈՅ-ԹԱՐԳՄԱՆՁԱՅ ՎԱՆՔ

50

ԽԱՉԱՐՁԱՆ

«Պօղոս վարդապետ հանդուցեալ ի Քրիստոս Յիսուս» :

Աւանդութեամբ կ'ըսեն թէ առիկա Պօղոս վարդապետ Տարօնցիի գե-
րեզմանն է : Զամչեան ասար վախճանիլը ՇՆ-ին (550+551=1101) կը դնէ :

51

ԽԱՉԱՐՁԱՆ

«Եւ պատուական Պետրոս քահանայ, որ կանգնեաց խաչս ի բարե-
խաւսութիւն ... ՇՀԲ (572+551=1123) զՅեսու զծողոս» :

52

ԽԱՉԱՐՁԱՆ

«Ի ԹՎին ՇՀԴ (574+551=1125) կանգնեցաւ խաչս եւ նորոգեցաւ սուրբ
Առաքեալքս, Աստուած ողորմի սորա ... աշխատաւորաց վար. (դապետաց)
Տ. Ղազար (Փարպեցի) Տ. Ստեփաննոս (Ասողիկն ըլլալու է)» :

53

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

«Ի Թ. Հ. ՇԶԳ (583+551=1134) եւ տէր Թորոս եւ Ղուկաս եւ Գրիգոր
զծի (սուրբ Առաքելոց դուռ)» :

Այս դրան համար կը պատմեն թէ Մամիկոնէից վանքի տանքարի դուռն
եղած է նախապէս : Մամիկոնէից վանքի աւերակները կը գտնուին Սուրբ
Յովնանու վանուց իրեն Թարխաւք լեռան վրայ : Իր փայտը եփեցնու է եւ
վրան կան գեղեցիկ փանդակներ : Իրեն հայրենի հնուքիւն կարելուք տեղ
մը կը տրուի իրեն :

54

ԽԱՉԱՐՁԱՆ

«Ի Թ. Հ. ՇՂ (590+551=1141) կանկ ... Պետրոս քահանայի եւ Կոս-
տանդէ յիշեալիք ի Քրիստոս ազաչեմ եւ զգծողս ... ի սու ... ի ... նվարի
Ժ. կանգնեցաւ» :

55

ԽԱԶԱՐՁԱՆ

«Ի Թ. Հ. ՇՂԳ (593+551=1144) կանգնեցաւ խաչս ի բարեխաւսութիւն Ստեփ. Ճոնկանն ննջեցելոց ի Բրիտտոս, աղաչեմ զմեղսաւոր զԴորդ ձոնակ յիշեցէք»:

56

ԽԱԶԱՐՁԱՆ

«Ի Թ. Հ. ՇՂԳ (593+551=1144) կանգնեցաւ խաչս ի բարեխաւսութիւն տեառն Դաւթի անյաղթ փրկիսովփայի, յիշեցէք ի Բրիտտոս, աղաչեմ զմեղուցեալ Գէորգ ձոնկաս յիշէ»:

57

ԽԱԶՔԱՐ

«Ի Թ. Հ. ՈՒԱ (631+551=1182) ես Ուաչիկ որ զխաչս կանգնեցի փրկկութիւն Հոգւոյ իմոյ եւ ծնողաց իմոց յիշեսջիք ի Բրիտտոս աղաչեմ»:

58

ԽԱԶԱՐՁԱՆ

«Ի Թ. Հ. ՈՅԱ (651+551=1202) Թումա վարդապետ հանգուցեալ ի Բրիտտոս Յիսուս ի տէր մեր (Կը կարծուի ըլլալ Թովմա Մեծոփեցի)»:

Այս խաչքարերը հաստատուած են գետնէն մէկ մեթր բարձրութիւն ունեցող խաչքարոց վրայ: Իւրաքանչիւր խաչքարը ունի 3 մեթր բարձրութիւն, զեղեցիկ քանդակներով: Ամենաքանդակունի են Անյաղթի խաչքարոց մանի քանդակները, քայց դարերու հնութեան տակ սկսած են եղծանիլ ու փշրուիլ, տեղ տեղ գամերով կապած են:

59

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ժամատան մէջ տեղի սեան վրայ. «Ի ԹՎին Հայոց ՌԴ (1004+551=1555) շինեցաւ Ժամատունս ձեռամբ տէր Կարապետ արհիեպիսկոպոսին իւր եւ ծնաւոց իւրոց յիշատակ. յիշեցէք ի Բրիտտոս եւ զփորադրողք»:

60

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Սուրբ Ստեփանոսի դրան վերեւ. «Շինեցաւ ի ԹՎին ՌՃԺԴ (1114+551=1665) Բաղիշեցի վարդան վարդապետին»:

61

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պատկերի մը վրայ, որ կախուած է դրամ վերելու. «Յիշատակ է այս պատկեր Տէր Աստուածատուր վարդապետի հօրն Մահուտի Զատէին, որ ետ ի դուռն երկուստասն առաքելոցն որ է վանքն Ղազարու ՌՄԼԶ (1236+551=1787) նկարեցի Մշու Սուրբ Կարապետ»:

ՄՈՒՇ. ՄԱՏԻՆ-ՊԵՏՐՈՍ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ՎԱՆՔ

62

ԿՆԻՔ

«Է կնիք սրբոյն մատին առաքելոյ Պետրոսի 1612»:

Մէջտեղը նկարուած է Պետրոս առաքելի պատկերը, աջ ձեռքը առած արքայութեան քանալին:

63

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Շապկի մը վրայ. «Յիշատակ է շապիկս այս Տէր Մկրտչին եւ կողակցին իւրոյ եւ ի քուրօջ իմ Աղիզին ի դուռն սուրբ Պետրոս առաքելոյ ի թվին Ռ եւ ՂԶ (1096+551=1647) հայր մեր...»:

Տեղական եին կտաւի մը վրայ մետաքսէ բանուած գեղեցիկ շապիկ մըն է:

64

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Եպիսկոպոսական քազի մը վրայ. «Յիշատակ է Թագս եւ վահաս եւ չուրբառ Մարկոս եպիսկոպոսին եւ Յնոգաց նորին Տ. Ովանէսին եւ մօրն Աննային ի դուռն Սուրբ Պետրոս առաքելոյն թվին ՌՃԱ (1101+551=1652)»:

65

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Սուրբ Պետրոս եկեղեցւոյ դրամ աջ կողմ.

(Առաջին) «Կանգնեցաւ խաչս ձեռամբ Տէր Գրիգորին, Մարկոս եպիսկոպոսին»:

(Երկրորդ) «Որ շինեաց զեկեղեցին եւ յամատունն. թվին ՌՃԺԲ (1112+551=1663)»:

66

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Սուրբ Պետրոս առաքելոյ տաճարի արեւելեան թաւտի վրայ, դուրսի կողմ. «Եւ . . . զնացին թմբիւ թվին ՌՃՄԷ (1157+551=1708) շնորհք սուրբ Հոգւոյն, բարեխաւսութեամբ սուրբ Պետրոս առաքելոյն ի տէր Պաղտատար եպիսկոպոսէն ձեռնադրեցաք Տէր Գրիգոր Հաւրվեցի»:

67

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ընկալի գոյն մետաքսեայ շաղկի մը վրայ. «Յիշատակ է Տէր Ովանէսին եւ իւր կողակցուն եւ իւր որդոյն ի դուռն սուրբ Պետրոս առաքելոյն, թվին ՌՃԿԱ (1161+551=1712)»:

68

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ձուլածոյ խոշոր սկուտեղի մը վրայ. «Յիշատակ է Ղաղարին, Կարապետին, Միրզային, Մէրսահին ի դուռն սուրբ Պետրոս առաքելին. ի թվին ՌՃԿԲ (1162+551=1713)»:

69

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Արծաթեայ քայց ոսկեքրուած եպիսկոպոսական քազի մը վրայ. «Յիշատակ է Թադս եպիսկոպոս Տէր Պաղտատարին ի դուռն Պետրոս առաքելոյ մատու վանքն. թվին ՌՃՀ (1170+551=1721)»:

Այս քազի բոլոր շարուած են մարգարիտներ՝ կարմիր ու գնդակ գոյներով:

70

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Արծաթեայ վակասի մը վրայ. «Յիշատակ է վակասըս տիրացու Յոհանն եւ իւր կողակից Վարդխաթունին եւ որդւոյ Յարութիւնին առաքելի մատին Շահինին եւ մօրն (Տէր Յիսուս Քրիստոս) Կուլէին եւ եղբարցն Մուրատին եւ իմանօին, նշնեցելոցն, հօրն ի դուռն Պետրոս վանիցն . . . թվին ՌՃՂԲ (1192+551=1743)»:

I

71

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պղնձե պնակի մը վրայ. «Յիշատակ է մահտեսի Օվասափին ի դուռն սուրբ Պողոս Պետրոս վանիցն. թվին ՌՃՂԵ (1195+551=1746)»:

72

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Արծաթեայ տուփի մը վրայ, ուր դրուած է՝ Պետրոս Առաքելոյ մա-
տուցը. *«Յիշատակ է մասնատուփս այս կիրակոս պարոն-տիրոջն է տա-
ճարն սուրբ Պետրոս առաքելոյն օսկի ճըկունդին, Թվին ՌՃՂԹ (1199+551
=1750) ամէն»* :

Մինևնոյն տուփին մէջ, խաչի մը կեդրոնի ակունքին ներքեւ երեք
կտոր ոսկոր կար. կ'ըսէին թէ Պետրոս առաքելոյ մկոյթը անիկա է: Ասոր
յիշատակարանն է. *«ՋՏէր Սարգիս եպիսկոպոս գիւղաքաղաքն զղա զմեղաւո-
րաց չարեացն յիւեցէք ի Գրիստոս»* :

73

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Հրեշտակապետաց պատկերի ներքեւ, որ մկաբուած է ընկոյզէ տախ-
տակի մը վրայ, ոսկեգոծ գոյնով. *«Յիշատակ է պատկերս մահտեսի Կիրա-
կոսին է դուռն սուրբ առաքելոյն Պետրոս. Թվին ՌՄՁ (1206+551=1757) :*
Նկարեցաւ ի Հլոսպ ի ձեռն Ճըբօսին» :

74

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Արծաթեայ այլ ոսկեգոծուած՝ Խւ ակունքներով ընդիւզուած քաղի
մը վրայ. *«Յիշատակ է Յարութին վարդապետին, ի դուռն Պետրոս առաքե-
լոյն. Թվին ՌՄԸ (1208+551=1759)»* :

75

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ոսկեգոծուած այլ արծաթեայ սկիւի մը վրայ. *«Յիշատակ է սուրբ
սկիւն Գոմեցի Տէր Պետրոսին, որդուն Տէր Դաւիթին ի դուռն սրբոյն Մատ-
եան Պետրոսի եկեղեցուն. ՌՄԺԹ (1219+551=1770)»* :

76

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Լաթի վրայ գծուած սուրբ Աստուածածնայ պատկերի ներքեւ. *«Յի-
շատակ է պատկերս Տէր Գասպարի որդի Պաղտատար վարդապետին եղբայրն
տիբայու Պետրոսին ի դուռն սուրբ Պետրոսի առաքելոյն վիմին հաւատո.
Թվին ՌՄԽԵ (1245+551=1796)»* :

77

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Թումէ խաշոր կերամներու վրայ. «Յիշատակ է Արուսիէն վարդապետին ի դուռն Սուրբ Պետրոս առաքելա վանքի. Թվին ՌՄԾ-ին (1250+551=1801)»:

78

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Տպագիր Ագաթանգեղոսի մը սկիզբը կայ հետեւեալ ձեւագիր արձանագրութիւնը. «Թվին ՌՄԿ (1260+551=1811) եղէ վարդապետ էջմիածնայ Գրիգորիս վարդապետէն ի քաղաք Հաղու»:

Կարողութեամբ Աստուծոյ եւ բարեխօսութեամբն սրբոյ Պետրոսին զլիաւոր առաքելուն, որ ես Մէջգեղցի Կիրակոս վարդապետ յետ մահուանն տիրացու Լստեփանին դ. տարի եղէ առաջնորդ այս սուրբ ուխտիս, որ ես իմ ձեռամբն շինեցի ըզմիջին դարկայ ու զտիվանխանէն մինչեւ դ. հարիւր դրուշ զնաց վրայ, յետոյ բերի զաջողութիւն ջուր ի ձորըն տապու վերայ. յետոյ շինեցի զվերին եզու արտն մինչեւ հասաւ տիրացու Մելքոն եւ զառաջնորդութիւնէն էառ ի անձնով, տաւք քահանայից եւ երամք վարդապետաց, որ հանդիպիք այս սուրբ դրուս, ասացէք Աստուած ողորմի Կիրակոս վարդապետին եւ իւր հօրն Յովանէսին եւ իւր որդուն Ինախին. «Թվին ՌՄԿԵ (1265+551=1816)-ին գրեցաւ ձեռամբ Կիրակոս վարդապետին»:

Միեւնոյն գրքի էջերում միոյն վրայ. «Ես Վանեցի Տէր Պաշատուր ի Մշոյ երկոտասան սրբազանից առաքելոց եկի ի սուրբ Պետրոս առաքելան, այն օր, որ պաք ծննդեան ի Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ, յայնմ ամին էր, որ Պետրոս առաքելոյ առաջնորդ Յարութիւն վարդապետէ, ես Տէր Պաշատուր տօնի պախտին մնացի Պետրոս առաքելալ ք. օր»:

79

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Աստուածածնայ պատկերի մը վրայ. «Յիշատակ է պատկերս այս Ավետիս վարդապետին Սասնոյ Պետրոս առաքելոյ վանուց սուրբ Աստուածածնայ. Թվին ՌՄԶԲ (1282+551=1833)»:

80

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Թաւշեայ սաղաւարտի մը վրայ. «Յիշատակ է սաղաւարտս եւ վակսոս Տէր Լստեփանին եւ եղբայրն Յակոբին եւ կողակից Շուշանին ի դուռն սուրբ Պետրոս առաքելոյ վանուց. Թվին ՌՄԶԳ (1283+551=1834)»:

81

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Լաթի վրայ գծուած սուրբ Գէորգի պատկերի ձեւքեւ. «Յիշատակ է

պատկերս ինչպեստուրին, եղբորն հանգուցեալ Հայրապետին ի դուռն սրբոյն Պետրոսի առաքելոյ եկեղեցւոյն. **ՌՄՂԱ** (1291+551=1842)»:

82

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Արծաթեայ գաւազանի մը վրայ. *«Ի վայելումն Սասնոյ Պետրոս առաքելա, յառաջնորդ Մեղեոն վարդապետին. թվին ՌՄՂԱ* (1291+551=1842)»:

83

ԽԱԶՔԱՐ

Մարմարինոն խաչքարի մը արձանագրութիւնը, որ կը գտնուի սուրբ Պետրոս առաքելոյ եկեղեցւոյ կողմի սագերու վրայ՝ դուրսի կողմ. *«Շնորհօքն հոգւոյն սրբոյ նորոգեցաւ դումբեթս ձեռամբ Աւետիս վարդապետին եւ հօրն մահանսի Հովանէսին եւ իւր մայրն Ռնտէին եւ իւր եղբաւրն Տէր Յարութիւնին եւ տիրացու Ստեփանին. ՌՄՂԸ* (1298+551=1849)»:

ՄՈՒՇ. ԿՈՒԱՅ ՍՈՒՐԲ ԴԱՆԻԷԼԻ ՎԱՆԲ

84

ԽԱԶՔԱՐ

Տաճարին ետեւ գտնուող գերեզմանատան խաչքարեւմ միոյն վրայ՝ *«Ի Թէոս ՈԺե* (615+551=1166) *կանգնեցաւ սուրբ Նշանն ի բարեխաւսութիւն Ըղստակէսի յիշեցէք ի Գրիստոս»:*

85

ԽԱԶՔԱՐ

Ուրիշ խաչքարի մը վրայ. *«ՈԿԶ* (666+551=1217) *եւ Յովսափ քահանայ որդի Յակոբա, աղբար Յովսեայի կանգնեցի սուրբ Նշանն բարեխաւսութիւն վասն ծնողաց եւ մեղաց իմոյ, յիշեցէք ի Գրիստոս»:*

86

ԽԱԶՔԱՐ

Խաչքարի մը վրայ. *«Թուիս ՈՀԱ* (671+551=1222) *կանգնեցաւ սուրբ Նշանն Ննքատ տէր Ստեփաննոսի ի բարեխաւսութիւն Տէր Սոսրամի, որ տարածած փոխեցաւ. յիշեցէք ի Գրիստոս զանպիտան եւ զհողեղէն»:*

87

ՏԱՊԱՆԱՔԱՐ

Գերեզմանաքարի մը վրայ. *«Ի ԹՎին ՈՀԱ (671+551=1222) ես Ոսթա Աւետիս շինեցի զԵԿԵՂԵՑԻՍ, Կանգնեցի...»* :

88

ԽԱԶՔԱՐ

«ԹՎին ՈՀԱ (671+551=1222) սուրբ Եղանո Սողոմոնի յիշեալիք է Քրիստոս...» :

ՄՈՒՇ. ԶՐԻԿ ԳԻՒՂ

89

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Սեղանաքարի վրայ. *«ԹՎին ՈՅԶ (646+551=1197) Կանգնեցաւ խաչս րարեխաւսութիւն»* :

ԾԱՆՕԹ. Այս ևւ յաջորդ չորս յարձանգըւթիւնները կը գտնուէին Զրիկ գիւղի եկեղեցին :

90

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Խորանի արեւելեան պատի վրայ, դուրսի կողմ. *«ԶԴԱԼԻԹ քահանայ յիշեցէք է Քրիստոս, է ԹՎին ՊԿ (860+551=1411)»* :

91

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Արծաթեայ խաչի մը վրայ. *«Յիշատակ է սուրբ խաչս արծաթ Տէր Կարապետին ձեռամբ ծառայ Աստուծոյ Սաֆարին, Հայր Էւր Սարգիս, մայրն էւր Բէգարն. է դուռն սուրբ Աստուածածին, ԹՎին ՌՃԲ (1102+551=1653)»* :

92

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Իւզաներկ պատկերի մը վրայ, ռք գծուած է լաթի վրայ. *«Յիշատակ է մահանի Քրիստոսաստուրի, Հանգուցեալ Շաքար Խաթունին եւ որդի Հանդ... Սանամին եւ որդին Աղապապին, ԹՎին ՌՄԶ (1206+551=1757)»* :

93

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Արծաթ քայց ռսկեքրուած սկիհի մը յիշատակարանը . «Յիշատակ է սկիհս Ղարապաղցի Յովհաննէս Նազարեան Տալիպովի Հանգուցեալի ի տաճարի Յօհաննու Կարապետի . 1818 3/9» :

ՄՈՒՇ . ԱԼԵԳԼԲՈՆ ԳԻՒՂ

94

ՏԱՊԱՆԱՔԱՐ

Գրեգմամատան մէջ , ամռն եւայլն քափուած էր , միայն քուականը կ'երեւէր . «ԹՎին ՈՒԱ (621+551=1172)» :

95

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Սեղանի վրայ՝ եկեղեցւոյ մէջ . «ԹՎին Հազար ԺԹ (1019+551=1570) Յուստայ Յարզին վասն Հոգւոյն Մխիթարին եւ իր եղբոր Ոսկոյին» :

96

ԽԱԶՔԱՐ

«Կանգնեցո սուրբ խաչս ... Բաղդասարին եւ իւր կողակցուն ուճար . Եբ . ԹՎին ՌԼԳ (1033+551=1584)» :

97

ԽԱԶՔԱՐ

Նարէն նոյն գերեզմանատան մէջ՝ խաչքարի մը վրայ . «ԹՎին ՌՃՂԷ (1195+551=1746) Տէր Աստուած Յիսուսի Քրիստոսի կանգնեցաւ բարբ խաչս բարեխօս առ Աստուած , վասն Հոգւոյն Դաւօյին , իւր կողակցուն Նարկէզին յիշեցէք ի Քրիստոս Աստուած» :

98

ԽԱԶՔԱՐ

«Կանգնեցաւ խաչս բարեխօս-առ Աստուած վասն Մթիալին , որ մի տարվան Հարս է . ՌԾԺ-ին (1310+551=1861)» ԽԳ

ՄՈՒՇ. ԱՌԻՆԶՎԱՆՔ ԳԻՒՂ

99

ԽԱԶՔԱՐ

Եկեղեցւոյ ձախ կողմի պատուհանի տակի խաչքարի վրայ. «Տէր Աստուած ողորմեա Ստեփանոսիս, ԹՎին ՈԿԳ (663+551=1214) ես Յովսափ եւ Յակոբ խաչս բարեխաւս առ Քրիստոս»:

ԽԱՆՕԹ. Կը գտնուէր մոյմ գիւղի Սուրբ Սարգիս եկեղեցին:

ՄՈՒՇ. ԱՌԻՆԶ ԳԻՒՂ

100

ԽԱԶՔԱՐ

Խաչքարի մը վրայ՝ որ կը գտնուի եկեղեցւոյ արեւելեան կողմ. «Երչատակ է ՄՀերի ողորմյն. ՌՃԼԴ (1134+551=1685)»:

ԽԱՆՕԹ. Այս եւ յաջորդը կը գտնուէին մոյմ գիւղի Երեմ Խորան Սուրբ Աստուածածին եկեղեցին:

101

ԱՐԶԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Արծաթեայ սաղաւարտի մը յիշատակարանը. «Երչատակ է սաղաւարտս ժամկոչի ողորմ Մանուկին ի յերկիրն Տարօնոյ ի գիւղն Առինչ ի դուռն սուրբ Աստուածածին, ԹՎին ՌՄԻԳ (1223+551=1774)»:

ՄՈՒՇ. ՄԵՃԻԴԼՈՒ ԳԻՒՂ

102

ՏԱՊԱՆԱՔԱՐ

Գերեզմանատան մէջ, գերեզմանաքարի մը վրայ. «Կանգնեցաւ խաչս ի բարեխաւսութիւն Վարդանայ եւ Ճնաւղաց իւրոյ. ի ԹՎին ԶԶԸ (788+551=1339), որ շարշարեցին վասն Քրիստոսի. ով կարդայք յիշեցէք»:

ՄՈՒՇ. ՇԵՆԱՂՈՒՊ ԳԻՒՂ

103

ԽԱԶՔԱՐ

Գերեզմանատան մէջ խաչքարի մը վրայ.

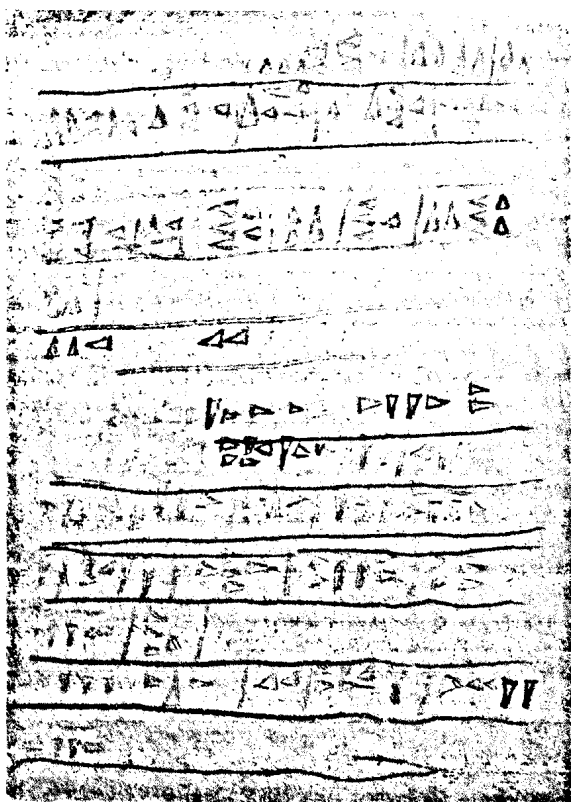
«Ի ԹՎին ՌՄՀԸ (1278+551=1829)
Ի գալն Ուռուսին

Եւ վարանեալ մերո աղգին,
Գուժ լալագին մեր կացուցին,
Եղեւ վաղջան Մխիթար վարդապետին՝
Որդի Բարսեղին»:

ՄՈՒՇ. ՄԱՆԱԶԿԵՐՏ ԲԵՐԴԱՔԱՂԱՔ

104

Նոր ելած քեւոագիրը.

(Շար. 2)

ՆԱԶԱՐԷԹ Գ. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ